

SPORTLASE

KOKKUVÕTLIK JUHIS

MAAILMA DOPINGUVASTANE AGENTUUR

WORLD
ANTI-DOPING
AGENCY

play true

PUBLISHED BY:

World Anti-Doping Agency
Stock Exchange Tower
800 Place Victoria (Suite 1700)
Montreal, Quebec
Canada H4Z 1B7

wada-ama.org

+1 514 904 9232

SISUKORD

1. OSA	ÕIGE ASI	LK. 2
2. OSA	KOODEKS.....	LK. 3
3. OSA	KOODEKSI KOHALDAMINE	LK. 3
4. OSA	ÜLESANDED JA KOHUSTUSED	LK. 5
5. OSA	MIS ON DOPING?	LK. 6
6. OSA	KEELATUD AINETE JA KEELATUD VÕTETE NIMEKIRI	LK. 10
7. OSA	RAVIOTSTARBELISE KASUTAMISE ERAND (TUE).....	LK. 12
8. OSA	TESTIMINE NING PROOVIDE VÕTMINE JA ANALÜÜSIMINE.....	LK. 13
9. OSA	DOPINGUVASTASTE REEGLITE RIKKUMISE TAGAJÄRJED	LK. 16
10. OSA	TAGASI TULEVIKKU	LK. 20
11. OSA	PROOVI VÕTMISE KÄIK	LK. 22
12. OSA	B-PROOVI MENETLEMINE	LK. 27

Maailma dopinguvastase koodeksi eesmärk on kaitsta nn puhaste sportlaste õigusi.

OSA

1

ÕIGE ASI

Maailma dopinguvastase koodeksiga nähakse ette reeglid, mida te sportlasena peate järgima. Selle kokkuvõtte eesmärk on aidata teil neid reegleid mõista.

*Käesolev dokument
on kõigest kokkuvõte.
See ei asenda
koodeksi teksti.*

Käesolev dokument on kõigest kokkuvõte. See ei asenda koodeksi teksti. Pange tähele: koodeksi tekst jääb alati esmaseks allikaks. Käesolev kokkuvõte on koostatud üksnes selgituseks ja see ei ole mingil moel täitmiseks kohustuslik õigusdokument.

Koodeksi esimestel lehekülgedel räägitakse spordile omasest väärtusest, nn spordi vaimust. Sellest vaimust lähtub dopinguvastase tegevuse esmane eesmärk – ennetamine.

See tähendab keelatud ainete või võtete tahtliku või tahtmatu kasutamise või mis tahes muu dopinguvastase reegli rikkumise ennetamist.

Mis täpselt on maailma dopinguvastane koodeks?

Koodeks on dopinguvastase süsteemi raam. Selle on heaks kiitnud kogu olümpialiikumine, samuti paljud maailma spordiorganid ja riiklikud dopinguvastased organisatsioonid. UNESCO spordis dopingu kasutamise vastase konventsiooni kaudu on seda tunnustanud enam kui 170 riiki.

Koodeks jõustus esimest korda 2004. aasta juulis. Esimesed muudatused hakkasid kehtima 1. jaanuaril 2009. Teine muudatuste kogum jõustub 1. jaanuaril 2015.

Koodeksi terviktekst on kättesaadav Maailma Dopinguvastase Agentuuri veebilehelt.

Peale koodeksi on WADA erinevate tehniliste ja tegevusvaldkondade jaoks töötanud välja ka rahvusvahelised standardid, mis hõlmavad keelatud ainete ja võtete nimekirja, testimist ja uurimist, raviotstarbelise kasutamise erandeid, laboreid ning eraelu puutumatus ja isikuandmete kaitset.

Selles kokkuvõttes sisalduvad viited artiklitele tähendavad esmajoones viiteid koodeksi artiklitele. Viiteid teistele dokumentidele, näiteks rahvusvahelistele standarditele, täpsustatakse vastavalt.

KOODEKSI KOHALDAMINE

Kelle kohta koodeks kehtib?

1. Kui te olete riikliku või rahvusvahelise taseme sportlane, kehtib koodeks teie kohta. Mõiste „rahvusvahelise taseme sportlane“ määratleb sportlaste rahvusvaheline alaliit. Mõiste „riikliku taseme sportlane“ määratleb sportlaste riiklik dopinguvastane organisatsioon.
2. Iga riiklik dopinguvastane organisatsioon võib otsustada, kas ja kuidas kohaldatakse koodeksit, kui te olete sportlane, kes võistleb riigisisestel tasemel, mis ei võimalda teid määratleda riikliku taseme sportlasena. Kui te võistlete niisugusel tasemel, testib teid riiklik dopinguvastane organisatsioon ning kui teie test osutub positiivseks või kui te manipuleerite dopingukontrolliga või panete toime muu dopinguvastase reegli rikkumise, tuleb koodeksi järgi kohaldada karistusi.
3. Kui te võistlustel ei osale, vaid tegelete lihtsalt tervisespordi või kehakultuuriga, võivad riiklikud dopinguvastased organisatsioonid sellegipoolest otsustada, kas ja kuidas sellisel juhul koodeks kehtib.

ÜLESANDED JA KOHUSTUSED

Sportlasena on teil teatud ülesanded ja kohustused. Need hõlmavad alljärgnevat.

- Te peate teadma ja täitma kõiki dopinguvastaseid eeskirju ja reegleid.
- Te peate vastutama selle eest, mida te manustate, see tähendab selle eest, mida te sööte ja joote ning mis võib sattuda teie organismi. Põhireegel on järgmine: kui miski on teie organismis, vastutate selle eest teie. Juriidilises terminoloogias nimetatakse seda mittesüüliseks vastutuseks.
- Te peate olema proovide võtmiseks kättesaadav.
- Te peate teavitama meditsiinilist personali sellest, et nad ei tohi teile anda keelatud aineid ega kasutada teie suhtes keelatud võtteid. Te peate tagama ka selle, et mis tahes ravi, mida te saate, ei oleks koodeksiga vastuolus.
- Te peate tegema koostööd dopinguvastaste organisatsioonidega, mis uurivad dopinguvastaste reeglite rikkumisi.
- Täpsemat teavet leiate **artiklist 21.1.**

Juhendajad, treenerid, määndžerid ja teised tugiisikud on sportlastele sageli eeskujuks. Ka neil on teatud õigused ja kohustused. Need hõlmavad alljärgnevat.

- Nad peavad teadma ja täitma kõiki dopinguvastaseid eeskirju ja reegleid, mis kehtivad nende kohta või sportlaste kohta, keda nad abistavad.
- Nad peavad tegema koostööd sportlaste testimise programmiga.
- Nad peavad kasutama oma mõjujõudu selleks, et levitada puhast sporti pooldavat mõtteviisi.
- Nad peavad tegema koostööd dopinguvastaste organisatsioonidega, mis uurivad dopinguvastaste reeglite rikkumisi.
- Nad ei tohi kasutada ega vallata keelatud aineid või võtteid ilma mõjuva põhjuseta.
- Täpsemat teavet leiate **artiklist 21.2.**

Koodeksis on sõnaselgelt sätestatud, et teie kui sportlane peate teadma, milles seisneb dopinguvastase reegli rikkumine.

Mitte üksnes positiivne test ei tähenda rikkumist.

Rikkumine võib hõlmata enamat kui üksnes positiivset testi, mida koodeksis nimetatakse halvaks analüütiliseks leiuks.

Näiteks ka keelatud ainete ja võtete kasutamine ja valdamine tähendab dopinguvastase reegli rikkumist.

On ka teist laadi dopinguvastase reegli rikkumisi. Koodeksis on need selgelt välja toodud.

- Dopingukontrolli ükskõik millise osaga manipuleerimine või manipuleerimise katse. Näiteks dopingukontrolliametniku tegevuse tahtlik häirimine, võimaliku tunnistaja heidutamine või proovi muutmine sellesse võõraine lisamise teel. Vt **artikkel 2.5.**
- Keelatud aine või keelatud võtte valdamine. Ei ole lubatud keelatud aine ostmine või enda käes hoidmine selleks, et anda see sõbrale või sugulasele, välja arvatud teatud väga piiratud ja õigustatud meditsiinilistel asjaoludel, näiteks juhul, kui diabeetikust lapsel ostetakse insuliini. Vt **artikkel 2.6.**
- Mis tahes keelatud aine või keelatud võtte edasiandmine või edasiandmise katse. Vt **artikkel 2.7.**
- Keelatud aine sportlasele manustamine või manustamise katse või tema suhtes keelatud võtte kasutamine või kasutamise katse. Vt **artikkel 2.8.**
- Osavõtt. See hõlmab väga mitmesugust tegevust: abi osutamist, kihutamist, kaasa aitamist, kallutamist, ühist tegutsemist, varjamist või muud teise isiku poolset osavõttu, millega kaasneb dopinguvastase reegli rikkumine või selle katse. Vt **artikkel 2.9**
- Keelatud seotus. Vt **artikkel 2.10.**
- Asukohateabega seotud rikkumine. Vt **artikkel 2.4.**
- Proovi võtmisest kõrvalehoidmine, sellest keeldumine või selles mitteosalemine. Vt **artikkel 2.3.**

Te peate teadma, et dopinguvastase reegli rikkumist võidakse tõendada mis tahes usaldusväärsete vahenditega. See hõlmab nii laboratoorseid tulemusi kui ka muid tõendeid, mida nimetatakse mitteamalüütilisteks tõenditeks. Need võivad muu hulgas hõlmata sportlase bioloogilist passi (teie erinevate bioloogiliste parameetrite uuring teatud aja jooksul), omaksvõttu, tunnistajate ütlusi ja mitmesuguseid dokumentaalseid tõendeid.

Kas dopinguvastase reegli rikkumise puhul on tahtlus tähtis?

Nagu eespool märgitud, kannate te mittesüülist vastutust kõige eest, mis on teie organismis. Selleks, et keelatud aine kasutamise või proovis sisaldumise korral tuvastada dopinguvastase reegli rikkumist, ei pea tõendama teie tahtlust, süüd, hooletust ega aine teadlikku kasutamist.

Dopinguvastase reegli rikkumise süüdistuse vastu ei saa te end kaitsta näiteks väitega, et keegi teie saatjaskonnast või laagrikaaslastest andis teile seda ainet või et keelatud ainet ei olnud märgitud toote etiketile või et keelatud aine või võte ei oleks parandanud teie sportlikku sooritusvõimet.

Kui te kasutate või püüate kasutada keelatud ainet või võtet, siis on see doping. Kasutamise või kasutamise katse õnnestumine või ebaõnnestumine ei oma tähtsust. Igal juhul on tegemist dopinguga.

Täpsemat teavet leiate artiklitest 2.1 ja 2.2.

Kui te ei tea kindlalt, mida toode sisaldab, ärge manustage seda. Teadmatus ei ole kunagi vabandus.

Aga toidulisandid?

Paljudes riikides võivad toidulisandeid käsitlevad õigusaktid olla väga leebed. Sageli võivad tervisliku toidu poodides või internetis müüdavad toidulisandid sisaldada keelatud aineid, mida ei ole toote etiketile märgitud. Paari viimase aasta jooksul on puudulikult märgistatud või saastunud toidulisandid põhjustanud märkimisväärse arvu positiivseid teste.

Näiteks on viimastel aastatel, sealhulgas olümpiamängudel, paljude erinevate alade sportlaste testid osutunud positiivseks keelatud stimulandi metüülheksaneamiini (MHA) suhtes. Seda stimulanti võidakse muu hulgas nimetada ka 1,3-dimetüülamüülamiiniks ehk DMAAKs. Samuti võidakse seda nimetada geraaniumijuureekstraktiks või geraaniumiõliks (isegi juhul, kui see ei pärine geraaniumiõlist või vastavast taimest). Need nimetused võivad, aga ei pruugi olla märgitud toote etiketile. Enamasti ei ole aga märgitud nimetust metüülheksaneamiin, ehkki see on keelatud ainete ja võtete nimekirjas.

Ülima ettevaatlikkusega peaksite suhtuma toodetesse, mis muu hulgas väidetavalt kasvatavad lihasmassi, abistavad taastumisel, annavad energiat või aitavad langetada kaalu. Kuna te kannate mittesüülist vastutust puudulikult märgistatud toidulisandist põhjustatud positiivse testi tagajärgede eest, siis parim soovitus on järgmine: ärge võtke toidulisandit, kui teil on vähimgi kahtlus selle koostise suhtes.

Ärge võtke toidulisandit, kui teil on vähimgi kahtlus selle koostise suhtes.

Asukohateabe reegel

Asukohateabega seotud nõuete esmane eesmärk on lihtsustada võistlusvälist testimist.

Etteteatamata testimine on tõhusa dopinguvastase tegevuse nurgakivi.

Asukohateabe andmine võimaldab dopinguvastasel organisatsioonil teid leida ning ühtlasi olla veendunud, et etteteatamata kontrollidega on viidud maksimumini dopingut kasutavate sportlaste vahelejäämise võimalus. Etteteatamata testimine on tõhusa dopinguvastase tegevuse nurgakivi.

Suhteliselt vähe sportlasi kuulub registreeritud testimisbaasi ning peab andma täpset ja ajakohast asukohateavet.

Kui teid on teavitatud sellest, et te kuulute registreeritud testimisbaasi, peate igas kvartalis oma asukoha kohta teavet andma. Asukohateade sisaldab kavakohast tegevust ja igaks päevaks määratud ühetunnist ajavahemikku, mille vältel peate olema testimiseks kättesaadav. Tegevusi ja testimiseks määratud ajavahemikku tuleb vajaduse korral uuendada.

- > **Kui te ei esita õigel ajal oma kvartaalset teadet, tähendab see asukohateabe esitamata jätmist.**
- > **Kui te ei viibi kohas, kus te olete lubanud viibida igapäevase ühe tunni pikkuse ajavahemiku jooksul, tähendab see testimiselt puudumist.**

Teil on õigus vaidlustada võimalik asukohateabe esitamata jätmine või testimiselt puudumine asjakohases dopinguvastases organisatsioonis. Asukohateabe esitamata jätmine ja/või testimiselt puudumine kolmel korral 12 kuu jooksul, kui teil ei ole õnnestunud asukohateabe esitamata jätmist ja/või testimiselt puudumist vaidlustamise käigus ümber lükata, tähendab dopinguvastase reegli rikkumist.

Kui te tegelete võistkondliku spordialaga ja kuulute registreeritud testimisbaasi, kehtivad teie kohta samasugused asukohateabega seotud reeglid nagu individuaalsel spordialal võistlevate sportlaste suhtes.

Võistkondliku või individuaalse spordialaga tegelev sportlane võib **delegeerida** mõne asukohateate või kõikide asukohateadete esitamise juhendajale, mängedžerile või muule kolmandale isikule, kuid **iga sportlane kannab lõplikku vastutust täpse ja täieliku asukohateabe andmise eest.**

Võistkondliku tegevuse korral võidakse dopinguvastasele organisatsioonile teatada ka võistkonna asukoht. Vt **rahvusvahelise testimis- ja uurimisstandardi artikkel 4.8.2.**

Dopinguvastased organisatsioonid võivad teatud sportlastelt, kes ei kuulu registreeritud testimisbaasi, nõuda vähem üksikasjaliku asukohateabe esitamist. Kui teie olete üks niisugustest sportlastest, siis ei loeta asukohateabega seotud nõuete täitmata jätmist dopinguvastase reegli rikkumiseks, kuid sellega võivad kaasned muud dopinguvastase organisatsiooni määratud tagajärjed.

Mis on keelatud seotus?

On mitmeid laia kõlapinda leidnud näiteid olukordade kohta, kus sportlased jätkavad koostööd juhendajatega, kelle tegevus on keelatud, või muude isikutega, kes on kriminaalkorras süüdi mõistetud sportlikku sooritust parandavate ainete andmise eest.

Koodeksi 2015. aasta alguses kehtima hakkava uue sätte kohaselt tähendab teie seotus sellise tugiisikuga dopinguvastase reegli rikkumist, kui teile on antud sõnaselge hoiatus end niisuguse isikuga mitte siduda.

ÜKSIKASJAD:

Te ei tohi teha koostööd juhendajate, treenerite, arstide või muude isikutega, kellele on määratud võistluskeeld dopinguvastase reegli rikkumise tõttu või kes on kriminaalkorras või kutsealase distsiplinaarmenetluse raames mõistetud süüdi dopinguga seotud teos.

Näiteks on niisuguseks keelatud seotuseks treenimis-, strateegia-, toitumis- või ravialase nõuande saamine, samuti nõustamise, ravi või retseptide saamine. Lisaks sellele ei tohi selline sportlase tugiisik töötada agendi või esindajana. Keelatud seotusega ei pea kaasnema mis tahes vormis hüvitise maksmist.

See säte ei kehti olukorras, kus seotus ei ole kutse- või spordialast tulenev, näiteks vanema-lapse või abikaasadevahelise suhte puhul.

*Täpsemat teavet leiate **artiklist 2.10**.*

KEELATUD AINETE JA VÕTETE NIMEKIRI

Millised ained ja võtted

on keelatud?

Keelatud ainete ja võtete nimekirja peab WADA. WADA ajakohastab keelatud ainete ja võtete nimekirja korrapäraselt ning vähemalt korra aastas. Ajakohastatud nimekiri hakkab tavaliselt kehtima alates iga aasta 1. jaanuarist ja on kättesaadav mõned kuud enne seda WADA veebilehelt.

Te peate teadma, millised ained ja võtted on kantud keelatud ainete ja võtete nimekirja.

Nimekiri jaguneb **aineteks**, mis on:

1. keelatud igal ajal, ja
2. aineteks, mis on keelatud võistluse ajal (see on määratletud igal spordialal eraldi, kuid sageli kestab võistluse aeg veel 24 tundi pärast võistlust).

Igal ajal keelatud **ainete** hulka kuuluvad (muu hulgas) hormoonid, anaboolsed ained, EPO, beeta-2-agonistid, maskeerivad ained ja diureetikumid.

Üksnes võistluse ajal keelatud **ained**

hõlmavad muu hulgas stimulannte, marihuaanat, narkootilisi aineid ja glükokortikosteroide.

Samuti on igal ajal keelatud niisugused **võtted** nagu vereülekanne või verega manipuleerimine või teatud juhtudel ka veenisüstid.

Mis vahe on igal ajal keelatud ainetel ja

võistluse ajal keelatud ainetel?

Igal ajal keelatud olemine tähendab, et aine on keelatud aasta ringi, sealhulgas treeningute ja võistluse ajal. Näiteks anaboolsed steroidid, mis võivad treeningu ajal kasutades omada pikaajalist sooritust parandavat mõju, või maskeerivad ained, mida võidakse kasutada selleks, et varjata märke dopingu kasutamise kohta.

Üksnes võistluse ajal keelatud aine võistlusvälist kasutamist ei peeta dopinguvastase reegli rikkumiseks, välja arvatud juhul, kui vastavat ainet leitakse teie organismist ka võistlussisese testiga. Pange tähele: paljud ained võivad püsida teie organismis pikka aega. Kui võistlussisese dopingukontrolli käigus osutub teie test positiivseks aine suhtes, mida te manustasite võistlusvälistelt (ja mis ei olnud keelatud ajal, mil te seda võtsite, kuid on keelatud võistluse ajal), esitatakse teile süüdistus dopinguvastase reegli rikkumises.

Kas üldkasutatavad ravimid võivad sisaldada keelatud aineid?

Jah. Mis tahes üldkasutatavad ravimid, sealhulgas valuvaigistid ning külmetus- ja gripiravimid, võivad sisaldada keelatud aineid.

Lisateavet leiate teistest allikatest, mis on kättesaadavad teie rahvusvahelisest alaliidust või riiklikust dopinguvastasest organisatsioonist.

RAVIOTSTARBELISE KASUTAMISE ERAND (TUE)

Üks dopinguvastase tegevuse aluspõhimõtteid on teie tervise kaitse.

Võib juhtuda, et tervislikel põhjustel on teil vaja manustada keelatud ainet või kasutada keelatud võtet. Koodeksi järgi **võite** te seda teha. Oluline on see, et teil **tuleb** hankida nn raviotstarbelise kasutamise erand ehk TUE (lühend ingliskeelsest mõistest „therapeutic use exemption“).

TUE saamiseks peab olema täidetud mitu tingimust: keelatud aine (või meetodi) kasutamine peab olema teie tervisele vajalik, selle kasutamise tulemusena ei tohi sportlik sooritusvõime muutuda paremaks, kui see oleks tervisliku seisundi taastumisel, ning olemas ei ole muud mõistlikku ravi, mida saaks rakendada keelatud aine või meetodi asemel.

Üks dopinguvastase tegevuse aluspõhimõtteid on teie tervise kaitse.

Rahvusvahelise ja riikliku taseme sportlased peavad mõistma veel üht olulist reeglite nüanssi: kui tegemist ei ole häda- või erakorralise olukorraga, tuleb TUE hankida eelnevalt, mitte tagasiulatuvalt. Vt **raviotstarbelise kasutamise erandite rahvusvahelise standardi artikkel 4.3.**

Riikliku taseme sportlaste TUEde üle teeb järelevalvet riiklik dopinguvastane organisatsioon. Rahvusvahelise taseme sportlaste TUEsid haldab rahvusvaheline alaliit. Olümpiamängudel ja teistel mitme spordialaga suurüritustel võidakse samuti teha eraldi TUEsid. Vt **artikkel 4.4.**

Tepeatekontrollimaomarahvusvahelisest alaliidust või riiklikust dopinguvastasest organisatsioonist, millal tuleb esitada uus taotlus või kas tunnustamiseks võib edastada varem tehtud TUE. Teie dopinguvastane organisatsioon peaks andma teile selle kohta juhiseid.

TUE tuleb hankida eelnevalt, mitte tagasiulatuvalt.

NÄrge kunagi eeldage, et teie riiklikku TUEt tunnustatakse automaatselt ka rahvusvahelisel tasandil. Kui teil on kahtlusi, küsige selle kohta oma rahvusvahelisest alaliidust või mitme spordialaga mängude korraldajalt.

Selgitava joonise kõnealuse korra kohta leiate **raviotstarbelise kasutamise erandite rahvusvahelise standardi lisast 1.**

TESTIMINE NING PROOVIDE VÕTMINE JA ANALÜÜSIMINE

Kui volitatud dopingukontrolliametnik palub teil anda proov, peate te seda tegema.

Igal dopinguvastasel organisatsioonil, kelle volialasse sportlane kuulub, on õigus võtta sportlaselt igal ajal või kohas uriini- ja/või vereproove ning lasta neid dopinguvastasel eesmärgil analüüsida.

Kellel on testimisõigus?

Riiklikel dopinguvastastel organisatsioonidel on õigus testida sportlasi,

1. kes on selle riigi kodanikud või residendid, selles riigis väljastatud litsentsi omajad või selle riigi spordiorganisatsiooni liikmed,
2. kes viibivad selle riikliku dopinguvastase organisatsiooni asukohariigis või
3. kui rahvusvahelise alaliidu eeskirjadega on neile muul moel antud ulatuslikum pädevus

Rahvusvahelistel alaliitudel on õigus testida sportlasi, kelle kohta kehtivad alaliidu eeskirjad,

1. sealhulgas sportlasi, kes võistlevad teatud rahvusvahelistel üritustel, ning
2. sportlasi, kes on selle rahvusvahelise alaliidu (või selle otseste või kaudsete liikmete) liikmed või litsentsi omajad.

Suurürituste korraldajatel on üldjuhul õigus testida sportlasi, kes on registreeritud üritustel osalejatena.

WADA tavaliselt testimist ei algata, kuid tal on õigus teste teha. Juhul kui WADA testimise algatab, tellib ta testide tegeliku tegemise teistelt dopinguvastastelt organisatsioonidelt.

Proovide võtmise kord on ühtne. Lisateavet nimetatud korra ja õiguste kohta, mis teil proovi võtmise käigus on, leiate **lisast 1**.

Selleks, et tuvastada rikkumine sportlase proovis sisalduva keelatud aine alusel, võivad proove analüüsida vaid WADA poolt akrediteeritud või eraldi heaks kiidetud laborid. Oma õiguste kohta B-proovi analüüsimisel olukorras, kus seoses teie A-prooviga on teatatud halvast analüütilisest leiust, vt **lisa 2**.

Kui kaua proove säilitatakse?

Proove võidakse külmutada, säilitada ja uuesti analüüsida kümme aastat.

Proove võidakse külmutada, säilitada ja uuesti analüüsida kümme aastat. Tehnika areneb kiiresti. Mõned keelatud ained ja võtted, mida praegu ei ole võimalik avastada, võivad olla avastatavad tulevikus. Tõenäosus, et säilitatavaid proove võidakse uuesti analüüsida, peaks teie jaoks olema oluline heidutus juhul, kui teie või teie tuttav peaks mingil põhjusel kaaluma dopingut kasutamist.

Kui proove enam dopinguvastasel eesmärgil ei kasutata, muudetakse need anonüümseks ning neid kasutatakse kvaliteedi tagamise eesmärgil, need hävitatakse või kui te olete dopingukontrollivormil andnud sellekohase eelneva kirjaliku nõusoleku, kasutatakse neid teadusuuringuteks.

Võistlustele naasmine pärast sportlaskarjääri lõpetamist

Kui lõpetate sportlaskarjääri ajal, mil te kuulute rahvusvahelise alaliidu või riikliku dopinguvastase organisatsiooni registreeritud testimisbaasi, peate oma võistlustele naasmise soovist teatama kirjalikult **kuus kuud** ette. Nende kuue kuu jooksul peate täitma dopinguvastaseid reegleid ja olema testimiseks kättesaadav enne, kui teil lubatakse taas võistelda.

Kui lõpetate sportlaskarjääri ajal, mil te kuulute registreeritud testimisbaasi, peate oma võistlustele naasmise soovist teatama kirjalikult kuus kuud ette.

Kui selle reegli range kohaldamine oleks ilmselt ülekohtune, võib WADA teha erandi. Vt **artikkel 5.7**.

Mis on ADAMS?

ADAMS (Anti-Doping Administration & Management System) on WADA turvaline veebipõhise dopinguvastase andmebaasi juhtimissüsteem. ADAMSi talletatakse esmajoones laboritulemused, raviotstarbelise kasutamise erandid ja teave dopinguvastaste reeglite rikkumiste kohta. See andmebaas lihtsustab teabe jagamist asjakohaste organisatsioonide vahel ning selle eesmärk on suurendada tegevuse tõhusust, mõjusust ja läbipaistvust.

Enamik rahvusvahelisi alaliite ja riiklikke dopinguvastaseid organisatsioone kasutab ADAMSi sportlaste asukohateabe, TUEde ja testide tulemuste keskse andmebaasina. ADAMS töötati välja selleks, et teha teie elu kergemaks.

Teil on juurdepääs oma andmetele ADAMSi. Teie juurdepääsu ADAMSi le kohustuvad tagama rahvusvahelised alaliidud ja riiklikud dopinguvastased organisatsioonid. Vaid piiratud hulgal dopinguvastaste organisatsioonide töötajatel on ligipääs teie andmetele. ADAMSi mitmetasandiline juurdepääsusüsteem tagab andmete turvalisuse ja konfidentsiaalsuse.

DOPINGUVASTASTE REEGLITE RIKKUMISE TAGAJÄRJED

Dopinguvastase reegli rikkumine võib kaasa tuua tulemuste tühistamise, võistluskeelu määramise, teie rikkumise kohustuslikus korras avalikustamise ning ka võimalikud rahalised karistused.

TULEMUSTE TÜHISTAMINE

Individaalsel spordialal toob dopinguvastase reegli rikkumine võistlusel (näiteks ühes mängus või võidujooksus) automaatselt kaasa selle võistluse tulemuste tühistamise. Vt **artikkel 9**.

Mida tähendab diskvalifitseerimine/tühistamine?

See tähendab tulemuste, medalite, punktide ja auhinnaraha kaotust. Ka teie teiste sama ürituse, näiteks olümpiamängude, raames toimunud võistluste tulemused võidakse tühistada. Vt **artikkel 10.1**.

Kui see ei ole ilmselt ülekohtune, tühistatakse tulemused üldjuhul tagasiulatuvalt alates dopinguvastase reegli rikkumise päevast (näiteks positiivse proovi võtmise päevast) kuni esialgse võistluskeelu või võistluskeelu alguseni. Vt **artikkel 10.8**.

VÕISTLUSKEELD

Võistluskeeld tähendabki keeldu osaleda mis tahes rahvusvahelise alaliidu, selle rahvuslikust spordialaliidust liikme või nende liikmesklubide võistlusel või tegevuses. See hõlmab ka oma klubi või võistkonna juures treenimist ja klubi või võistkonnaga seotud rajatiste kasutamist.

Samuti ei saa te osaleda võistlustel, milleks on loa andnud või mida korraldab mis tahes muu koodeksile allakirjutanud isik (nt Rahvusvaheline Olümpiakomitee, Rahvusvaheline Paraolümpiakomitee, riiklik olümpiakomitee) või nendega seotud üksused.

Ka ei saa te tegutseda üheski profiliigas, rahvusvahelisi või riiklikke üritusi korraldavas organisatsioonis ega üheski eliit- või riikliku tasemega sporditegevuses, mida rahastab riiklik organisatsioon. Vt **artikkel 10.12.1**.

Kui pikk on võistluskeeld?

Maailmas ja eriti sportlaste hulgas on jõutud kindlale üksmeelele selles, et tahtlikult reegleid rikkuvate isikute võistluskeeld peaks kestma neli aastat.

Kas võistluskeelu pikkus on alati neli aastat?

Ei.

Kas dopinguvastase reegli rikkumise korral võidakse võistluskeeldu ka mitte määrata?

Jah, kuid üksnes juhul, kui sportlane tõendab, et rikkumine ei leidnud aset tema süü või hooletuse tõttu.

Samuti võidakse erandlikel, määratletud aineid hõlmavatel juhtudel teha hoiatus, kui sportlase süüaste on väga väike, st mitte märkimisväärne. Sama kehtib ka saastunud toodete – enamasti toidulisandite – puhul ehk nende toodete puhul, mis sisaldavad keelatud ainet, mida ei ole avaldatud toote etiketil või mõistlikus ulatuses tehtud internetiotsinguga kättesaadava teabe hulgas.

Millistest teguritest sõltub võistluskeelu pikkus?

Rikkumise laadist, kasutatud keelatud ainet või võttest, sportlase käitumisest ja süüastmest.

KUIDAS KÕIK NEED REEGLID KOOS TOIMIVAD?

Kui rikkumine seisneb selles, et sportlase proovis sisaldub keelatud ainet või keelatud ainet on kasutatud, siis on põhireeglid alljärgnevad. Kui te tahtsite petta, siis on võistluskeelu pikkus sõltumata ainet neli aastat.

Muudel juhtudel on võistluskeelu pikkus kaks aastat, välja arvatud juhul, kui te tõendate, et teie käitumises puudub oluline süü või hooletus, millisel juhul võidakse võistluskeeldu vähendada kuni ühe aastani (st võistluskeelu vähim pikkus on üks aasta).

Kui rikkumine seondub määratletud aine või saastunud tootega ning te tõendate olulise süü või hooletuse puudumist, võib karistus jääda vahemikku noomitusest kuni kahe aasta võistluskeeluni (sõltuvalt süüastmest).

Muude dopinguvastaste reeglite rikkumiste eest määratava võistluskeelu pikkuse kohta vt artikkel 10.3.

Koostöö ja oluline abi

Puhta spordi tagamiseks on hädavajalik sportlaste ja muude selliste isikute koostöö, kes tunnistavad oma vigu ning on dopingualaste rikkumiste päevalgele toomiseks valmis esile astuma.

Koodeksi järgi loetakse see eriliseks asjaoluks.

Võistluskeelu pikkust võidakse vähendada (kuni poole võrra üldjuhul kohaldamisele kuuluvast võistluskeelust), kui sportlane tunnistab dopingu kasutamist vabatahtlikult enne, kui dopinguvastane organisatsioon teatab reeglite rikkumisest ning ülestunnistuse tegemise ajal on see ainus usaldusväärne tõend rikkumise kohta – st sportlane teeb ülestunnistuse omal algatusel.

Sportlase võistluskeeldu võidakse tunduvalt vähendada ka juhul, kui ta annab dopinguvastasele organisatsioonile, politseile, süüdistust ettevalmistavale asutusele või kutsealasele distsiplinaarorganile olulist abi, mille tulemusena saab dopinguvastane organisatsioon alustada uut menetlust kellegi teise suhtes (või tekib võimalus seda teha).

Mida tähendab oluline abi? See tähendab kirjalikus vormis igasuguse teile teadaoleva teabe avaldamist selle kohta, et keegi kasutab (sealhulgas teie ise kasutate) dopingut. See tähendab ka täielikku koostööd ametiasutustega, sealhulgas ütluste andmist asja arutamise käigus, kui seda nõutakse.

Täpsemat teavet leiate **artiklitest 10.6.1 ja 10.6.2.**

MÕNED SELGITUSED VÕISTLUSKEELU KOHTA

- *Kui teile esitatakse süüdistus dopinguvastase reegli rikkumises, võidakse teile määrata esialgne võistluskeeld või te võite vabatahtlikult nõustuda esialgse võistluskeeluga, loobumata seejuures õigusest vaidlustada teie vastu esitatud süüdistust.*
- *Igasugune võistluskeeld hakkab kehtima*
 1. *päeval, mil te nõustute esialgse võistluskeelu või määratud karistusega või*
 2. *vaidlustatud juhtudel päeval, mil pärast asja arutamist tehakse otsus*
- *Võistluskeelu ajal võite te osaleda heakskiidetud dopinguvastases koolitusprogrammis.*
- *Samuti võite te naasta võistkonna juurde treenima või kasutada klubi rajatise alljärgnevatest ajavahemikest lühema jooksul:*
 1. *võistluskeelu viimase kahe kuu või*
 2. *võistluskeelu viimase veerandi jooksul. Vt **artikkel 10.12.2.***
- *Märkus. Mõnikord on esialgne võistluskeeld kohustuslik. Vt **artikkel 7.9.1.***

RAHALISED TAGAJÄRJED

Koodeksis ei ole ette nähtud trahve dopinguvastastel organisatsioonidel trahvide sätestamist oma eeskirjades.

Rahaliste karistustega ei saa ühelgi juhul asendada ega vähendada võistluskeeldu. Jõukad sportlased ei pääse raha eest võistluskeelust. Täpsemat teavet leiate **artiklist 10.10**.

KOHUSTUSLIK AVALIKUSTAMINE

Kui teid tunnistatakse süüdi dopinguvastase reegli rikkumises, siis see tõsiasi avalikustatakse. Sellel peaks olema dopingu kasutamisele oluline heidutav mõju.

Kui tegemist ei ole alaealisega, peab dopinguvastane organisatsioon 20 päeva jooksul pärast lõplikku otsust avalikustama sportlase nime, reeglite rikkumise viisi ja tagajärjed.

Kui lõplik otsus on, et rikkumist ei ole toimunud, võib otsuse avalikustada üksnes sportlase nõusolekul. Vt **artikkel 14.3.2**.

VÕISTKONDLIKUD SPORDIALAD

Kui te tegelete võistkondliku spordialaga ja jääte vahele dopingu kasutamisega, kehtivad teie kohta kõik koodeksi normid. Lisaks võidakse kohaldada tagajärgi teie võistkonna suhtes. Teie võistkonna suhtes kohaldatava karistuse määrab selle ürituse juhtorgan, kus teie võistkond võistleb. Vt **artikkel 11**.

AEGUMINE

Dopinguvastase reegli rikkumise menetlust tuleb alustada kümne aasta jooksul väidetava rikkumise päevast. Vt **artikkel 17**.

ASJA ARUTAMINE JA EDASIKAEBAMINE

Kõikidel sportlastel on õigus asja õiglasele arutamisele erapooletus kolleegiumis. Samuti on neil õigus oma asja arutamisele mõistliku aja jooksul.

Kui teie juhtum tuleneb osalemisest rahvusvahelisel üritusel või te olete rahvusvahelise taseme sportlane, on teil ja teistel dopinguvastastel organisatsioonidel õigus kaevata otsused edasi üksnes spordiarbitraažikohtusse. Muudel juhtudel võib otsuste peale esitada apellatsioonkaebuse riiklikule asju läbivaatavale organile, mis on sõltumatu ja erapooletu. Vt **artikkel 13**.

OSA 10 TAGASI TULEVIKKU

Koodeksi 2015. aasta redaktsioon toob kaasa uued muudatused.

See annab maailma sportlastele uue võimaluse olla teenäitajaks puhta spordi edendamisel ning ülekaalukas sportlaste enamus on tõesti otsustanud võistelda dopingust puhtana.

Võtke ühendust oma spordialaliiduga või riikliku dopinguvastase organisatsiooniga, et saada täpsemat teavet oma riigi ja spordiala kohta.

Koolitus- ja teavitusprogrammide kohta leiate lisateavet WADA veebilehelt.

LISAD

PROOVIVÕTU 11 SAMMU

See lisa annab ülevaate dopingukontrolli käigust.

Pange tähele, et alaealiste ja puudega sportlaste korral kehtivad mõned väikesed erisused. Need on välja toodud lisa lõpus.

Lisateave on kättesaadav WADA veebilehelt või teie riiklikust dopinguvastasest organisatsioonist või rahvusvahelisest alaliidust.

Kohe tuleb rõhutada, et igal juhul on võtmetähtsusega proovi rikkumatus. Korrast kõrvalekaldumine ei pruugi testi tulemust tingimata kehtetuks muuta, kui proovi ei ole rikutud.

1 SPORTLASTE VALIK

Teid võidakse dopingukontrolli kutsuda mis tahes ajal ja kohas.

2 TEAVITAMINE

Dopingukontrolliametnik või saatja teavitab teid sellest, et teid on otsustatud kutsuda dopingukontrolli. Dopingukontrolliametnik või saatja teavitab teid teie õigustest ja kohustustest. Muu hulgas on teil õigus paluda kogu protseduuri juurde ka oma esindaja.

Teil palutakse allkirjastada vorm, millega kinnitate, et teid on dopingukontrolli kutsutud.

3 DOPINGUKONTROLLIPUNKTI ILMUMINE

Te peate viivitamatult ilmuma dopingukontrollipunkti.

Dopingukontrolliametnik või saatja võib lubada teil viivitada dopingukontrollipunkti ilmumisega niisuguste asjaolude tõttu nagu pressikonverents või treeningu lõpetamine.

Kui teid on aga teavitatud dopingukontrolliks väljavalimisest, saadab dopingukontrolliametnik või saatja teid kuni proovivõtu lõpuni.

4 PROOVIANUMA VALIMINE

Teil võimaldatakse valida eraldi pitseeritud kogumisanumate vahel. Võite valida neist ühe. Te peaksite veenduma, et vahend on terve ja manipulatsioonideta. Kogumisanum peaks pidevalt olema teie kontrolli all.

5 PROOVI ANDMINE

Proovi andmise ajal on tualettruumis lubatud viibida üksnes teil ja teiega samast soost dopingukontrolliametnikul või saatjal.

Teil palutakse pesta oma käed.

Seejärel palutakse teil oma rõivad üles tõsta või alla lasta, nii et dopingukontrolliametniku või saatja vaatevälja proovi andmise ajal miski ei takistaks.

6 URIINI KOGUS

Dopingukontrolliametnik veendub teie silme all, et te olete andnud vähima nõutava koguse: 90 ml. Kui te kohe ei suuda anda 90 ml uriini, palutakse teil anda täiendav proov, kuni nõutava taseme saavutamiseni.

7 PROOVI JAOTAMINE KAHEKS

Teil võimaldatakse valida eraldi pitseeritud proovivõtukomplektide vahel. Valige üks. Kontrollige, kas vahendid on terved ja manipulatsioonideta. Tehke komplekt lahti. Veenduge, et proovi numberkoodid pudelitel, kaantel ja anumatel ühtivad.

Nüüd jagate te proovi kaheks, valades vähemalt 30 ml uriini B-pudelisse ja ülejäänud A-pudelisse.

Teil palutakse jätta väike kogus uriini kogumisanumasse. See võimaldab dopingukontrolliametnikul mõõta uriini erikaalu.

Valage uriini ise, kui te ei vaja abi. Vastasel juhul peate andma oma esindajale või dopingukontrolliametnikule nõusoleku proovi valamiseks teie eest.

8 PROOVIDE PITSEERIMINE

Seejärel pitseerige nii A- kui ka B-pudel. Teie (või teie esindaja) peaksite koos dopingukontrolliametnikuga kontrollima, kas pudelid on pitseeritud nõuetekohaselt.

9 URIINI ERIKAALU MÕÕTMINE

Dopingukontrolliametnik peab mõõtma proovi erikaalu. Kui see ei vasta teatud nõuetele, palutakse teil anda uus proov.

10 DOPINGUKONTROLLIVORMI TÄITMINE

Sellele vormile peaksite märkima andmed kõikide retsepti- ja käsimüügiravimite või toidulisandite kohta, mida te olete hiljuti tarvitanud.

Vormile tuleks kanda ka võimalikud märkused dopingukontrolli mis tahes osa kohta.

Teilt küsitakse, kas olete nõus sellega, et teie proovi kasutatakse pärast dopingukontrolli eesmärgil tehtavat analüüsi anonüümselt teadusuuringuteks. Võite vastata jah või ei.

Veenduge täiesti kindlalt, et kõik on korrektne, sealhulgas proovi numberkood.

Veenduge ka selles, et vormi laborieksemplar ei sisaldaks teavet, mille alusel saaks teid tuvastada.

Teil palutakse vorm allkirjastada.

Proovivõtu lõpus saate endale dopingukontrollivormi ühe eksemplari.

11 PROOVID LABORIS

Teie proovid pakendatakse turvalises korras transportimiseks.

Teie proovid saadetakse WADA akrediteeritud laborisse. Proovide käitlemisel järgib labor rahvusvahelist laborite standardit, tagades katkematu valdusahela.

Analüüsitakse teie A-proovi.

Teie B-proov hoiustatakse turvaliselt. Seda võidakse kasutada A-proovi halva analüütilise leiu kinnitamiseks.

Labor teatab teie proovi analüüsimise tulemused vastutavale dopinguvastasele organisatsioonile ja WADALE.

Kuidas toimub vereproovi võtmine?

Vereproovide võtmisel kehtivad samad teavitamise, isiku tuvastamise ja saatmise ning selgituste andmise tingimused nagu uriiniproovi võtmisel.

Millised erisused kehtivad alaealiste ja puudega sportlaste puhul?

TEAVITAMINE

Kui te olete alaealine või puudega sportlane, siis võidakse teie dopingukontrolli kutsumisest teavitada peale teie ka kolmandat isikut.

PROOVI ANDMINE

Alaealised ja puudega sportlased võivad juurde kutsuda ka oma esindaja. Esindajal ei lubata siiski vaadelda proovi vahetut andmist. Miks? Eesmärk on tagada, et dopingukontrolliametnik saab jälgida proovi andmist nõuetekohasel viisil.

Kui te otsustate oma esindajat kohale mitte kutsuda, võib teie dopinguvastane organisatsioon või dopingukontrolliametnik paluda juurde kolmanda isiku.

Kui teie liikumisvõime või käeline osavus on piiratud, võite paluda sportlase esindajalt või dopingukontrolliametnikult abi vahendite kasutamisel, proovi kaheks jaotamisel või dokumentide täitmisel.

Kui teie koordinatsioonivõime on halb, võite kasutada suuremat kogumisanumat.

Kui teil on nägemispuue, võib sportlase esindaja saata teid kogu proovivõtu vältel, sealhulgas tualettruumis. Esindaja ei vaatle siiski proovi vahetut väljutamist. Sportlase esindaja või dopingukontrolliametnik võib dopingukontrollivormi teile ette lugeda ja te võite paluda sportlase esindajal allkirjastada dopingukontrollivorm teie eest.

Kui te kasutate kondoomi drenaaži või põiekateetri drenaaži, peaksite eemaldama olemasoleva kogumiskoti ja tühjendama süsteemi, et saaks võtta värsket proovi.

Kui te paigaldate kateetri ise, võite kasutada proovi andmiseks isiklikku kateetrit. See kateeter tuleb esitada manipuleerimiskindlas pakendis. Olemasolu korral võite kasutada ka dopingukontrolliametniku pakutatavat kateetrit.

Sportlase esindaja võib saata intellektipuudega sportlast kogu proovivõtu vältel, sealhulgas tualettruumis. Esindaja ei vaatle siiski proovi vahetut väljutamist.

2 B-PROOVI MENETLEMINE

Laborid analüüsivad proove üksnes numberkoodide järgi, mitte sportlaste nimede järgi.

Labor, mis analüüsis sportlase A-proovi, teavitab tulemustest nii WADAt kui ka konkreetset dopinguvastast organisatsiooni.

HALB ANALÜÜTILINE LEID

Kui teie A-proovi tulemus on positiivne ehk koodeksi tähenduses halb analüütiline leid, teostab asja esialgse läbivaatuse tulemuste haldamise eest vastutav organisatsioon.

Läbivaatusel keskendutakse kahele alljärgnevale küsimusele.

1. Kas teile oli tehtud proovist leitud aine suhtes raviotstarbelise kasutamise erand?
2. Kas proov võeti ja seda analüüsiti kooskõlas ettenähtud korraga?

Teid teavitatakse **kirjalikult** tulemustest ja teie õigustest seoses oma B-proovi analüüsiga.

Kui te otsustate taotleda B-proovi analüüsi või nõuab B-proovi analüüsi dopinguvastane organisatsioon, on teil õigus viibida selle juures ise või saata kohale oma esindaja.

Samal ajal **tuleb** teie suhtes kohaldada esialgset võistluskeeldu, kui A-proovi tulemuseks on niisuguse keelatud aine või võtte halb analüütiline leid, mis ei ole määratletud aine. Samas nähakse teile koodeksiga ette oluline õigus oma asja arutamiseks seoses nimetatud esialgse võistluskeeluga juhuks, kui te peaksite soovima sellist õigust kasutada. See võimalus võib sõltuda konkreetse juhtumi ajast.

Kui B-proov kinnitab A-proovi analüüsi tulemust, jätkab dopinguvastane organisatsioon tulemuste haldamist ja tagab teie õiguse asja õiglasele arutamisele.

Kui B-proov ei kinnita A-proovi analüüsi tulemust, edasist menetlust ei toimu ja mõistagi tühistatakse ka esialgne võistluskeeld.

